

TÜRKİYE-İRAN Forumu

“Yeni Ekonomi Ekosistemi ve
Stratejik Sektörler”

STRATEJİK VİZYON BELGESİ

İNİSİYATİF DOĞU ANADOLU
4. TÜRKİYE - İRAN FORUMU

“Yeni Ekonomi Ekosistemi ve Stratejik Sektörler”

(17-19 Nisan 2018, Tebriz)

Türkiye ve İran; ortak tarihî ve kültürel değerleri paylaşan bölgesel güç potansiyeline sahip iki ülke olarak, zaman zaman inişler - çıkışlar yaşansa da, her daim karşılıklı ilişki içinde olmuşlardır. Her iki ülkenin de güçlü tarihsel altyapısı, idari birikimi ve kültürel baskınlığı, bu ikili ilişkinin; hegemonik olmayan ve kısmen rekabetçi bir hâle bürünmesini, fakat aynı zamanda eşitler arası bir etkileşim içinde sürdürülmesini sağlamıştır. Bu durum, iki ülke arasındaki etkileşimin sürekliliğini sağlayan yegâne unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çoğu zaman ikili ekonomik ilişkilerin diğer alanlardaki ilişkilere yansıdığı ve onlar üzerinde - dolaylı veya dolaysız - belirleyici olduğu günümüz dünya sisteminde; Türkiye ve İran ilişkilerinin fiilî seyri, bu durumun tersi şeklinde ilerliyor gözükmemektedir. Ekonomik ilişkilerin hacmi ve derinliği hak ettiği seviyelere çıkamamakta, bununla birlikte uluslararası siyaset ve güvenlik alanlarında yaşanan gelişmelerin bu iki ülkeyi işbirliğine ittiği ölçüde ekonomik alanda gelişmeler yaşandığı gözlemlenmektedir. Bugün, her iki ülke ilgili makamlarınca belirlenen en az **30 milyar dolarlık ticaret hacmi** hedefine ulaşmanın çok uzağında kalındığı bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. İran ile ithalat-ihracat oranının miktar bazında dengeli gözüktüğü 2016 yılında, dış ticaret hacmi toplamda ancak 9,6 milyar doları bulmaktadır. Yine 2016 yılında İran’dan yapılan ithalat bir önceki yıla göre yaklaşık %25 gerileyerek 4,699 milyar dolara, İran’a yapılan ihracat ise yaklaşık %38’lik bir artışla 4,966 milyar dolara ulaşmıştır. Bu veriler dâhilinde hedeflenen dış ticaret hacmine ulaşabilmenin ciddi ve somut adımlar gerektirdiği açıkça gözükmemektedir.

Son zamanlarda bölge-içi ve bölge-dışı güçlerin etkisiyle yaşanan gelişmeler ve bu gelişmelerin getirdiği deneyimler, yüzyıllardır barış içinde yaşayan bu iki komşu ülkenin reel-politik alanda çatışan çıkarlarını önce rekabete; ardından bu rekabeti bölgesel işbirliğine dönüştürme yolunda önemli adımlar atmaya itmiştir. ABD Başkanı Donald Trump’ın yönetime geldikten sonra açıkça olumsuz bir tavır sergilediği ve böylece büyük ölçüde sekteye uğrayan “**Nükleer Müzakere Süreci**”, İran için hem kısmi bir hayal kırıklığı, hem de bölgesel işbirliğine olan ilgiyi artıran bir unsur olarak gözükmemektedir. Bununla birlikte Türkiye de, bölgesel gelişmelerin ve uluslararası siyasetin kendisini yönelttiği alternatif işbirliğine giden adımlarını daha açık ve somut gösterme eğilimine girmiştir. Bu siyasi gelişmelerin Türkiye ve İran’ı ekonomik ilişkiler anlamında daha da yakınlaştırdığı, bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye - İran ortak inisiyatifi ile 2014'te kurulan **Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi**'nin Ekim 2017'de en üst düzeyde katılımı ile gerçekleştirilen son toplantısıyla, iki ülke ilişkilerinin geliştirilmesi adına çok önemli adımlar atılması yönünde kararlar alındığı görülmektedir. İkili ticarete millî paraların kullanılması ve her iki ülkenin ulusal bankalarının karşılıklı olarak şube açmalarının kararlaştırılması, İran'ın enerji geliştirme yatırımlarında Türk firmaların yatırımının teşvik edilmesi, İran - Türkiye sınırındaki Doğubeyazıt, Kapıköy ve Esendere sınır kapılarının 24 saat açık tutulması gibi etkili ve somut kararların, önümüzdeki dönemde 30 milyar dolar ticaret hacmi hedefine ulaşabilmenin önünü açacak etkide olduğu düşünülmektedir.

Türkiye - İran İlişkilerinde Doğu Anadolu Bölgesi

Türkiye'nin sadece İran ile değil aynı zamanda Orta Doğu, Kafkas ve Karadeniz ülkeleri ile bağlantılarında stratejik bir konumda bulunan Doğu Anadolu, tarih boyunca ikili siyasi ve ekonomik ilişkilerin kilit noktasındaki şehirlerden biri olagelmıştır.

Günümüzde de Doğu Anadolu, Türkiye için İran ile birlikte tüm Orta Asya, Güney Asya ve Kafkasya ülkelerine çıkış kapısı; İran için ise Türkiye ile birlikte tüm Avrupa ülkelerine erişim noktası konumundadır.

Ekonomik ilişkilerin siyasi ilişkilere katkısı bağlamında; Türkiye - İran arasında tercihli ticaret anlaşması imzalanması, serbest ticaret bölgesi kurulması, Van'da bir İran konsoloslugu açılması, buradaki mevcut sınır kapısının modernizasyonu, yeni sınır kapılarının açılması, ticaret ve sanayi odaları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, İran - Türk İş Konseylerinin faaliyetlerinin yoğunlaştırılması, etkin fuarlar düzenlenmesi, karayolu - demiryolu - havayolu ulaşım imkânlarının geliştirilmesi, "kardeş şehirler" arası ilişkilerin yoğunlaştırılması, sivil toplumun daha etkin olmasının sağlanması vb. sayılabilir.

Ayrıca, bu alanlarda etkili sonuçlar alınması yanında İran - Türkiye ilişkilerinin gelişmesi Sınır illeri ve Doğu Anadolu Bölgesi'nin ekonomik bakımdan gelişmesine büyük katkı sağlayacaktır. İki ülke ticari ve ekonomik ilişkilerinin gelişmesi diğer Doğu Anadolu illerinde görülen sosyoekonomik sorunların çözümüne de büyük katkı sağlayacaktır.

Türkiye - İran Forumu

Türkiye ve İran Dışişleri Bakanlarının 2014 yılı başında Van'da bir araya gelmesinden alınan ilhamla **Türkiye - İran Forumu** adı altında ilki Van'da, dönüşüm sırası gereği ikincisi 2015 yılında Tahran'da, üçüncüsü 2017'de yine Van'da düzenlenen ve dört yıllık kurumsallaşma birikimi ile dördüncüsü **2018'de Tebriz'de** düzenlenecek etkinliklerin temel amacı özelde şehirlerin/bölgelerin, genelde Türkiye ve İran ekonomilerinin karşılıklı derinlik kazanmasına stratejik katkı sağlamaktır.

2017 yılında gerçekleşen **3. Türkiye - İran Forumu**'nun ana teması olan “**30-50 Milyar Dolar Ticaret Hacmi için Fırsatlar**” başlığı, Türkiye ve İran Cumhurbaşkanlarının bir araya geldiği son Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi toplantısında gündemin ana belirleyicisi olmuştur. Yine üçüncü Forumda üzerinde ısrarla durulan sınır taşımacılığı sorunlarının ivedilikle giderilmesi, ulaştırma koridorunun sorunsuz işlemesi, ticaret konusunda zamanın iyi değerlendirilmesi ve ticaretin önünü açıcı somut politikaların sahaya yansıtılması gerekliliği, bu toplantıda görüşülen ana konulardan bir diğeri olmuş ve sınır kapıları konusunda düzenlemeye gitme kararı alınmıştır. Bu bağlamda, Forum İnisyatifi'nin reel durumdan uzak olmayan, duruma hâkim ve çözüm üretici bir deneyime ulaştığı söylenebilir.

4. Türkiye - İran Forumu, tüm bu gelişmeler dâhilinde, yeni bir döneme giriyor gibi gözükken Türkiye - İran ekonomik ilişkilerinde, “**yüksek rekabet - yüksek işbirliği**” temelli finansal ve sektörel derinleşme için adımlar atarak siyasi ve stratejik iradeyi desteklemeyi amaçlamaktadır. Edinilen deneyimler ve çalışmalardan çıkan sonuçlarla belirlenen “**Öncelikli Sektörler**” doğrultusunda stratejik hedefler oluşturulması, iki ülkenin ekonomik ilişkilerinin gelişme ve kurumsallaşma sürecinde önemli bir yere sahiptir.

Ana Tema

Yeni Ekonomi Ekosistemi ve Stratejik Sektörler

Öncelikli Sektörler

Kamu Diplomasisi Eğitim ve Dil

Kültür ve Turizm

İnşaat, Müteahhitlik ve Altyapı

Enerji, Petrokimya ve Yatırımlar

Lojistik, Ulaştırma ve Haberleşme

Bankacılık ve Finans (Stratejik Yatırım Fonu)

Ekonomi ve Ticaret

Medya ve İletişim

Bilim ve Teknoloji

Ticarette Kurumsallaşma ve İş Kültürü

İNİSİYATİF DOĞU ANADOLU TÜRKİYE - İRAN FORUMU

- Türkiye İnan Akil Kişiler Kurulu Çalışmaları • Medya Çalışmaları
- Stratejik Raporlar • Araştırma Projeleri • Sektör ve VIP Çalışmaları

FAALİYET PLANI 2018-2019 (TASLAK)

Sektör Çalışmaları (3 Adet)

Kültür Turizm ve Medya Çalışmayı

Eğitim Bilim ve Sanayi Çalışmayı

Enerji, Altyapı ve Lojistik Çalışmayı

Medyanın davet edileceği, iş adamları ve örgütlerinin katılacağı çalışmalar yapılacak, ayrıca karşılıklı sınır/bölge otoritelerinin [Valiler, kalkınma ajansları, üniversiteler, yerel yönetimler, muadil kurumlar vb] katılımı da teşvik edilecektir.

Stratejik Raporlar (3 Adet)

Tamamlanan sektör çalışmaları; iki ülke karar alıcıları, özel sektörü, medyası ve kamuoyuna yönelik şekilde üç stratejik rapor hâlinde yayımlanarak, literatür ve hafıza desteği sağlanacaktır.

TV Programları / Medya Konferansları

Forum sürecinde yerel ve ulusal medyada gündem oluşturulacaktır.

Araştırma Projeleri ve Raporlarının Hazırlanması (2 Adet)

Süreci ve işbirliğini destekleyecek öncelikli alanlarda üniversiteler ve akademisyenlerle koordinasyon ile iki araştırma projesi ve raporları hazırlanacaktır.

4. TÜRKİYE - İRAN FORUMU

(17-19 Nisan 2018, Tebriz)